

Recorregut vital, acadèmic i professional d'un docent empordanès de vocació incombustible

Carles Bastons i Vivanco*

Resum

En aquest article que l'autor concep com un recorregut vital, acadèmic i professional, ens dona, des de la seva experiència personal, una visió dels canvis educatius viscuts des del franquisme fins avui, canvis sempre en línia de davallada. Llicenciat en Filologia Romànica, catedràtic de Llengua Espanyola i Literatura, doctor en Filologia Catalana, amb quaranta-cinc anys ininterromputs de docència en cinc instituts catalans, aporta també, a banda d'una vocació docent incombustible, l'elaboració de material didàctic, la responsabilitat en els cursos de Castellà del CAP de l'ICE de la Universitat de Barcelona i la ferma voluntat d'establir ponts, des del compromís i responsabilitat, amb l'Administració, intel·lectuals castellans, terres gironines, cultura catalana i la seva projecció a Àsia.

Paraules clau

Figueres, instituts, docència, activitat acadèmica, didàctica de la llengua i literatura, publicacions, congressos

Recepció original: 8 de gener de 2024

Acceptació: 15 d'abril de 2024

Publicació: 30 de juny de 2024

¡Oh pasión de mi vida, poesía
desnuda, mía para siempre!
Juan Ramón Jiménez

¡Oh pasión de mi vida, docència
desnuda, mía para siempre!
Carles Bastons

Aquest darrer estiu (el de l'any 2023), amb motiu del meu aniversari (25 de juny), m'ha semblat oportú mirar al retrovisor i, he descobert, millor dit, he redescobert, que fins ara la meua vida ha estat guiada per una vocació docent incombustible, pròpia, personal, intransferible, però també heretada del meu pare, Joan Bastons Plana, catedràtic de Filosofia en temps de la República (amb nomenament de l'any 1938) i depurat pel franquisme amb destinació a l'institut Ramon Muntaner de Figueres. La formació de nois i noies, adolescents i joves és una tasca noble, reconfortant. Per això, en aquestes pàgines desitjo esbossar un recorregut, a manera de crònica personal fonamentada en el binomi intercanviable discència-docència. S'ensenya i s'aprèn simultàniament, alhora.

El meu periple, primer com a discent s'inicia a l'institut Ramon Muntaner de Figueres, el més antic de l'Estat espanyol, per allà als anys cinquanta, més concretament s'escola entre 1954 i 1962. En una ciutat franquista que patia encara les seqüeles de la Guerra Civil. En aquell moment històric per iniciar el Batxillerat s'havia d'aprovar l'examen d'Ingrés als

(*) Carles Bastons i Vivanco, nascut a Figueres (1945) és catedràtic d'Institut jubilat. Doctor en Filologia Catalana per la Universitat de Barcelona. Durant molts anys, coordinador, professor i tutor del CAP (Llengua i Literatura Castellanes) de l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat de Barcelona. És autor de nombroses publicacions, aproximadament unes quatre-centes entre manuals, diccionaris, articles, tallers, etc. sobre didàctica de la llengua i de la literatura. Especialista en l'estudi de les relacions entre intel·lectuals castellans i catalans (tesi doctoral, llibres, comunicacions). Entre les publicacions més recents destaca el llibre, elaborat conjuntament amb la seva filla Montserrat, *Dones de les terres gironines que han fet història* (Barcelona, Editorial Base, 2018). ORCID: 0009-0006-7494-5762. Adreça electrònica: cbastons@hotmail.com

deu anys. Vaig tenir a l'Escola Preparatòria un molt bon mestre, el senyor Ramon Guardiola que després fou alcalde de la ciutat. Conscientment o inconscient, aplicava mètodes procedents de la Institució Lliure d'Ensenyament (sortides i passejades, jocs a classe, ús mínim del llibre de text). Per a les noves generacions, cal afegir que no passaves l'esmentat examen amb dues faltes d'ortografia i una divisió de dues xifres mal feta, tot, no cal dir-ho, en castellà. Com succeeix sempre, vaig tenir professors de tota mena, però per la petjada humana i pedagògica que em van produir –i de passada els hi reto un afectuós homenatge evocador– vull esmentar específicament els Srs. Ernesto Carratalá (Francès a Preuniversitari-Preu), Antonio Pla (Geografia a segon de Batx.), Albert Compte (H^a de l'Art a sisè de Batx. i Fonts d'Energia a Preu), Carmina Pleyán (Llengua Espanyola i Literatura a quart de Batx.). I també Mn. Joan Bosch, rector de Vilabertran que ens impartia llatí amb saviesa i entusiasme. Per altra banda, d'aquella època ja molt llunyana, recordo les festes patronímiques de Sant Tomàs (dies 7 i 8 de març, avui esborrades completament) i el viatge de final d'estudis a Castella endins, acompanyats de la directora del centre, la Sra. Roser Pujades Duran, catedràtica de Matemàtiques, aleshores directora, i companya de claustre del meu pare, Joan Bastons (per aquests motius s'inclou una breu bibliografia sobre ella: Domènech *et al.*, 2021).

Malgrat haver fet el batxillerat de Ciències, veia molt clar que la meva dèria era per a les lletres (influència del meu pare i dels professors esmentats, tots de lletres) si que volia per seguir les petjades del meu pare: ser professor d'institut. I així fou.

Durant el quinquenni comprés entre 1962-1967 vaig cursar Filosofia i Lletres, l'especialitat de Filologia Romànica. Els dos primers cursos eren assignatures comunes per a totes les especialitats i vaig tenir la sort de rebre els mestratge de prestigiosos catedràtics, entre d'altres: El Drs. José M. Valverde, José Manuel Blecua i Antoni Comas. Vaig haver de suar amb el llatí i vaig fugir del Grec matriculant-me d'Àrab. A l'especialitat vaig rebre el mestratge del Drs. Badia, Joan Veny i Martí de Riquer. Recordo amb cert neguit el sopar de final de carrera amb assistència de professors (reberen un obsequi: J. M. Blecua unes ulleres tipus «quevedo» per haver-nos explicat molt bé Francisco de Quevedo; A. Comas un despertador perquè no era gaire puntual; Antoni Maria Badia i Margarit un trencaclosques d'abecedari (per explicar-nos llengua); Martí de Riquer una maqueta de castell medieval pel tema de joglars i trobadors) i amb joia el viatge de final de carrera realitzat el gener de 1967: Itàlia: Roma, Brindisi, Nàpols; Grècia: El Pireu, Atenes, Patres; Egipte: Alexandria, El Caire, recepció oficial de l'ambaixador espanyol inclosa, Carnak, Luxor, Assuan; Líban: Beirut.

En acabar la llicenciatura, vaig tenir la sort de poder iniciar ja la meva docència com a professor interí al Col·legi Xaloc d'Hospitalet de Llobregat que aleshores era una filial de l'institut barceloní Joan d'Àustria. Aprofitava les tardes per anar preparant les oposicions de Professor Agregat, les quals constaven de tres exercicis eliminatoris: un examen escrit de cent temes dels quals sortien a sorteig quatre i havies de desenvolupar dos; un pràctic –comentari de text– i una exposició oral, coneguda col·loquialment en l'argot de les oposicions amb el nom d'*encerrona* (preparació d'un tema escollit entre tres durant dues hores tancat en un aula per preparar l'exposició oral). Les vaig fer l'estiu de l'any 1968, pendent també del servei militar. Vaig treure un bon número i el meu pare em donà molt bon consell: «si pots triar, ves a l'institut Infanta Isabel d'Aragó: hi ha de directora M. dels Àngels Ferrer i Sensat i faràs el rodatge docent amb ella i Luis Alberto Blecua que t'ajudarà a preparar les oposicions a càtedres». Savi consell que vaig seguir, *ipso facto, ad litteram*.

Vaig impartir classes als estudis nocturns primer (curs 1969-70) i després ja al diürn. Mentre, vaig començar a preparar les oposicions en una situació personal difícil o compromesa (traspàs del meu pare i darrers mesos de servei militar). Guardo molts bons records del meu pas per aquest centre de la Verneda; vaig forjar bones amistats, encara mantingudes fins avui, el reconeixement de les alumnes, els dos viatges a Itàlia, un a Andalusia i el dels professors, realitzat sempre en la segona Pasqua, sota la batuta de l'Angeleta.

I l'estiu de l'any 1973 faig oposicions a càtedres, encara a Madrid: només dir que vaig marxar amb roba d'estiu i vaig tornar amb la d'hivern. Foren llargues, feixugues, havies de superar cinc proves: desenvolupar a sorteig dos temes de 150, un pràctic amb un comentari filològic d'un text medieval, un estilístic d'un text del Segle d'Or i un lingüístic d'un text del segle XIX i XX; la defensa d'una memòria pedagògica i fer una classe pràctica (en l'argot de les oposicions: *encerronilla*) més l'*encerrona*, ja esmentada. Vaig aprovar al costat d'il·lustres col·legues, entre altres: Yolanda Arencibia Dámaso Chicharro, Francisco Marcos Marín, Rosa Navarro, i sorprenentment no les va superar el Dr. Francisco Díaz de Revenga, després prestigiós catedràtic de la Universitat de Múrcia. I vaig triar Santa Coloma de Gramenet, on em va agafar la mort de Franco i un ambient molt polititzat, fins el punt que vaig demanar el trasllat a l'institut Alexandre Satorras de Mataró on vaig trobar un bon ambient de rigor de treball, de serietat i qui hi havia de dir vaig ser director un trienni (1979-1982) amb uns companys de Junta Directiva extraordinaris, molt col·laboradors, amb les excepcions que marquen la regla. D'aquell moment recordo els viatges, carnets de ruta inclosos (a l'estil dels que elaborava l'Angeleta Ferrer a l'institut Infanta); un concurs literari intercomarcal amb participació dels alumnes dels instituts de Masnou, dels dos de Mataró (Alexandre Satorras i Damià Campeny), de Calella (Bisbe Sivilla) i Arenys de Mar, encara no batejat; l'autorització per celebrar el Carnestoltes, les trobades periòdiques amb el professorat de Primària per cercar la màxima coordinació i els millors resultats entre els dos nivells educatius; la bona gestió de les beques «A. Satorras» creades per l'Angeleta Ferrer. Després, jo desitjava apropar-me a Barcelona: em concediren una comissió de servei amb el càrrec de secretari al recent creat institut Icària on hi vaig romandre el curs 1983-84 i, finalment, per concurs de mèrits, el cobejat institut Jaume Balmes (1984-2012).

D'ençà haver aconseguit una de les aspiracions professionals, a partir d'aquell moment, se m'accentuaren simultàniament les ànsies, per una banda, de completar la meua carrera pensant en el doctorat, encara llunyà, assistir i participar en congressos, incrementar la meua voluntat de servei (membre de tribunals de les PAU, la proposta encoratjadora de coordinar el CAP de Castellà de l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat de Barcelona, escriure llibres de text...), tot com a conseqüència d'una ferma voluntat de cercar un nou equilibri entre el binomi discència (entesa i concebuda com a permanent aprenentatge) i docència. Per ordre cronològic, primer va sortir l'oportunitat d'elaborar manuals de Llengua i Literatura Castellana per als tres cursos de BUP, que portava molts pocs anys d'implantació. Quasi simultàniament vaig començar a admetre alumnes del CAP en pràctiques fins que a l'any 1984 vaig assolir amb il·lusió i responsabilitat la coordinació que es va perllongar fins a l'any 2009 en què el CAP va ser substituït, primer pel CQP (Certificat de Qualificació Pedagògica) i després per un màster encara vigent. Fruit de la col·laboració del meu equip foren dos llibres coordinats per mi (Bastons, 1989 i 1994).

Quant a congressos, recordo especialment dos en els primers compassos dels anys vuitanta. El maig de l'any 1980 vaig ser membre del comitè organitzador del «I Congreso para Profesores de Lengua y Literatura Españolas de Enseñanza Media» celebrat a Barcelona amb participació de col·legues de tot l'Estat. Després tingueren continuïtat a València, Sevilla, Oviedo, Càceres. Un altre que mereix ara la meua atenció és un congrés sobre la Mística Hispànica celebrat a Pastrana (Guadalajara) inaugurat per la reina Sofia i Soledad Becerril, aleshores ministra de Cultura. Allí vaig conèixer un col·lega hindú, professor de la Nehru University de la capital de l'Índia, interessat per la mística occidental, amb el qual vaig travar ferma amistat, fins el punt que em va convidar, jo flamant doctor, a fer una xerrada a la seva universitat de Nova Delhi el novembre de l'any 1991 per parlar de «Miguel de Unamuno, enlace entre la cultura española y la cultura catalana a finales del siglo XIX y principios del XX»; fou el primer dels meus tres viatges a terres asiàtiques (1991, 1993, 1995) per promocionar la cultura catalana, com explico més endavant.

Seguint amb l'ull posat al retrovisor, no vull deixar d'esmentar una vivència desenvolupada amb dos tempos separats per cinc anys. En les meves segones oposicions a Madrid, vaig fer una escapada a Salamanca (any 1973) i la Casa Museo Miguel de Unamuno estava tancada i barrada. Amb motiu del primer congrés sobre Sta. Teresa (1982) vaig tornar a Salamanca i quina doble sorpresa: la Casa Museo estava oberta al públic i hi vaig descobrir un corpus epistolar de correspondència catalana que després em va servir de nucli temàtic per a la meua Tesi Doctoral.

Des del punt de vista de col·laboració amb l'Administració –fos primer l'Estat o després la Generalitat– conservo un grat recordo de moltes experiències. N'esmento alguna:

Estiu 1978: Proposat i nomenat pel Ministerio de Educación Nacional President d'un Tribunal d'oposicions a «Profesor Agregado de Lengua Española» a les illes Canàries, amb seu a Sta. Cruz de Tenerife (institut Teobaldo Power). Vaig rebre moltes trucades i targetes de recomanació, vam trobar un nivell molt baix. Duraren més d'un mes i escaig vaig aprofitar amb la resta del tribunal per recórrer i visitar l'arxipèlag canari, pràcticament les set illes. Foren unes vacances pagades!

Curs 1979-1980: Vaig tenir l'honor, i ho dic amb modèstia però sense cap mena de reserves, de formar part, proposat per la Conselleria d'Ensenyament, com a vocal del tribunal avaluador de les pràctiques de la primera fornada de catedràtics de Llengua Catalana i Literatura. En una comissió presidida per l'inspector Josep M. Solà Camps i amb l'Òscar Samsó, catedràtic de Grec, de company, vam recórrer mig Catalunya per donar el plàcet als nous flamants catedràtics de català (Badalona, Barcelona, Girona, Hospitalet, Manresa, Mataró, Sabadell...). Era un esdeveniment històric. Recordo molts dels noms, amb els quals he tingut sempre una relació recíproca de simpatia, afecte i admiració. Dis-sortadament, ja ens han deixat alguns (em venem a la memòria els companys Joan Badia, Pere Ferrer, Llorenç Soldevila) però el seu magisteri i el seu llegat no s'oblida.

Hivern - primavera 1983: Em va correspondre formar part d'una comissió avaluadora de l'accés a càtedres, encara convocat i celebrat a Madrid. (Un incís important: he sabut molt recentment, quan redactava aquest article, per font molt autoritzada que d'entrada a les primeres convocatòries els aspirants catalans eren rebutjats. Assabentat el Govern Català, a partir de l'any 1981 hi havia a la comissió un catedràtic o inspector de Catalunya). Així, aquesta comissió estava formada per representants de diferents comunitats autònomes (Galícia, Canàries, Catalunya) i durant un mes llarg d'estada a la capital de l'Estat

vam fer catedràtics a companys i companyes molt competents amb els quals després he coincidit en reunions, trobades i en molts casos forjant una bona amistat personal i professional: Lluís Busquets i Grabulosa, Dolors Tresserras, Carmen Jiménez Lapeña (+)....

Junys d'anys successius: Tribunals de Selectivitat (PAU) a Barcelona, després a Olot en darrers anys, tenint els instituts de la ciutat (Montsacopa, La Garrotxa, Bosch de la Coma) com a seus rotatives d'actuació. Ambient distès, tranquil i s'havien de lliurar corregits els exàmens a la Universitat de Girona. Em donarem oportunitat de conèixer molts col·legues d'universitat i d'institut.

Avançat en aquesta crònica entre personal-professional (sense sortir mai dels dos eixos suara apuntats voluntat d'aprenentatge i de servei a la docència), vaig continuar amb aquest doble objectiu: des de l'assistència i participació Congressos (esment a part la meua participació amb despeses pagades (Ministeri d'Afers Exteriors) al d'Hispanisme asiàtic de Nova Delhi, ja esmentat; al de Tokio (1993) «Paradojas de Miguel de Unamuno ante la cultura catalana y más concretamente ante la Cataluña modernista» (despeses abonades per la Generalitat) i de la meua butxaca al de Seül (1995) «Polivalencia semiológica del Modernismo Catalán en relación con sus homónimos español e Hispanoamericano». Tot també per expandir la cultura catalana –i establir ponts culturals– a terres llunyanes.

Dècada dels 90: La defensa de la Tesi Doctoral, desitjada com una manifestació més de voluntat de servei i per demostrar que la docència pot ser *extramuros*: vaig voler potenciar la relació, a manera de diàleg cultural, entre la cultura catalana i la castellana i establir ponts de diàleg entre intel·lectuals representants de les dues cultures, inicialment simbolitzats per l'amistat Miguel de Unamuno i Joan Maragall, a través de correspondència recíproca. Fruit d'aquesta iniciativa fou una trilogia (Bastons-Estruch, 1997 i Bastons-Busquets, 2002 i 2003).

Sense oblidar que el punt de partida fou a inicis de la dècada dels noranta, la progressiva elaboració de la Tesi Doctoral presentada el setembre de 1991 (amb un any de retard per la pèrdua inesperada i dramàtica d'un fill de cinc mesos de vida) a la Universitat de Barcelona amb el títol *Miguel de Unamuno i la cultura catalana (1896-1906)*, dirigida pel Dr. Joaquim Molas, i valorada *cum laude* per un tribunal presidit pel Dr. Claudio Guillén i com a membres els Drs. José Carlos Mainer, Luis Alberto Blecha, Jordi Castellanos i Ramon Pla.

Vull fer constar també la importància i el valor d'uns cursos d'estiu. Concretament els de Cultura Romànica organitzat per l'Ajuntament de Puigcerdà els estius dels anys 1995 i 1996, que no foren més que la recuperació d'uns anteriors celebrats amb èxit a les darreries dels anys seixanta. Un equip format pel seu director el Dr. Vicenç Beltran, catedràtic aleshores de la Universitat de Barcelona, el secretari Dr. Ignasi Bajona, inspector d'Educació, i altres els membres, els catedràtics Ricardo Velilla i un servidor organitzarem el de l'estiu de l'any 1995 que va reeixir per l'assistència d'inscrits, per la qualitat i el rigor i per la magnífica convivència.

Docència al Balmes 1984-2012: Situant-me ja amb el dia a dia del Balmes i amb la seguretat personal, tant en el vessant teòric com pràctic, en poder-me dedicar a la recerca i també a col·laborar activament en l'organització dels actes del cent-cinquanès aniversari de la creació de l'institut (any 1995). Això fou al llarg de tot el curs 1994-1995, sempre

fent-ho compatible amb la responsabilitat de la coordinació del CAP de Castellà de l'Institut de Ciències de l'Educació la Universitat de Barcelona fins al 2009, any en què desaparegué.

A l'institut Jaume Balmes òbviament celebràvem el Sant Jordi i d'uns anys ençà se'm va ocórrer una iniciativa interdepartamental (Català, Castellà, Idiomes Moderns i Visual i Plàstica) per al primer cicle de l'ESO, que reeixí per la qualitat i quantitat de treballs presentats. Consistia a interpretar plàsticament un text literari. Vaig batejar aquest concurs amb el nom de CONLLEVIS: «con» en castellà preposició, en català figura geomètrica: LL Llengua i Literatura; «EVIS» Expressió VISsual; «VIS» en llatí força, coratge i «LLEVIS» aixeca't espavila. També vaig promoure la creació de l'Associació d'Amics de l'institut Balmes, a imatge i semblança de la que havia creat l'institut Ramon Muntaner de Figueres, que disposa d'estatuts aprovats i que de moment sembla no reeixir. I sempre en molt bona sintonia amb el Departament de Llengua Catalana.

Esment especial mereixen les matèries impartides. Quan es va implantar el COU, la matèria de Castellà es va substituir per «Técnicas de Expresión y Metodología del Trabajo Intelectual», matèria molt adient per a la preparació d'ingrés a la universitat i/o a la recerca. Amb l'arribada i consolidació de l'ESO, a l'institut Balmes vaig impartir sempre primer d'ESO, alguns crèdits variables, llengua i literatura de Batxillerat. Mai vaig tastar tercer d'ESO i sí, en canvi, durant una pila de cursos tenia al meu càrrec la Literatura Universal, assignatura àmplia però que permetia propostes didàctiques interessants i engrescadores. Cito només dues: de les quatre hores setmanals dedicàvem una a comentar les notícies de la premsa que feien referència a aspectes de literatura universal (commemoracions, defuncions de primeres figures, dades interessants, etc.) i cada alumne/a ho anava recollint en un àlbum per presentar i avaluar a final de curs. I derivada d'aquesta activitat, quan es concedia el Premi Nobel de Literatura en parlàvem i proposava als alumnes que redactessin una entrevista-qüestionari com si el guardonat/da s'allotgés en un hotel de Barcelona. Part d'aquest material el conservava i he fet donació de molt bon grat a la biblioteca municipal Xavier Amorós de Reus en record i homenatge a tres bons professors que impartiren docència a la ciutat en tres dècades diferents: Joan Bastons, el meu pare (anys trenta); M. dels Àngels Ferrer Sensat, la meua primera directora (anys cinquanta) i Ramon Oteo (anys vuitanta), gran amic personal i professional, a qui, per cert, li agraeixo em convidés a fer una xerrada sobre Quevedo al seu institut, el Salvador Vilaseca de Reus.

Vam tenir al Balmes un any de crisi, el curs 2008-2009. Ara no ve al cas explicar les causes, només deixar constància que molts caps de departament vam dimitir; que altres col·legues avançaren la jubilació o demanaren trasllat.

Punt i a part: Em permeto apropiarme ara d'uns sentiments i mots de l'estimat company Josep Varela i Serra (2022), gironí com jo (ell de Besalú, jo de Figueres), que compartirem docència en centres del Maresme (ell a Arenys de Mar, jo al Satorras de Mataró) i ens avançaren la jubilació injustament... I després arribà el curs 2011-12, enmig de la gran crisi econòmica d'aquells anys jo tenia seixanta set anys i encara em quedaven tres per seguir en actiu, però la dalla burocràtica m'escapçà, com a tants altres funcionaris que teníem dret per oposició a seguir fins als setanta. Arribà, doncs, de forma inesperada la jubilació no desitjada i sí forçosa. Fou tal el disgust que vaig intentar recórrer als tribunals. Fou debades i encara més descoratjador i decebedor que cap autoritat del Departament

tingués la mínima sensibilitat pel patiment d'aquells docents obligats a plegar. Ni una sola nota de comiat i agraïment per allò que la burocràcia oficial castellana anomena «servicios prestados», en el meu cas, quaranta-cinc anys ininterromputs...Va ser una actitud deplorable, injustificable, per no dir injusta.

Superat el cop, el trauma, els anys de jubilació (què ja en són una dotzena!), els primers dels quals em vaig oferir com a voluntari en el programa «Tu pots» del Centre Obert amb seu primer a un Passatge de l'Eixample i poc després en el propi Balma, orientat a ajudar els alumnes d'ESO i Batxillerat, procedents de diferents centres a fer deures, a passar. Vaig plegar amb l'arribada de la Covid. En paral·lel:

- a) No he abandonat la meua preocupació per a la didàctica i, en conseqüència, vaig publicar tres opuscles a l'editorial Octaedro (*Talleres de vocabulario*, 2015-2016), punt i final a llibres previs que obeïen a la mateixa intencionalitat que la dels primers manuals (Bastons, 2001 i 2008).
- b) Ni per descomptat, els meus sentiments gironins i en aquest sentit he publicat dos llibres, amb la meua filla Montserrat (Bastons, 2015 i 2019).
- c) I n'he coordinat dos: el primer, amb la bona amiga Maite Espeita (Bastons-Espeita, 2019); llibres fruit de la combinació d'estima, responsabilitat, homenatge a l'inspector d'Educació, bon amic, Ignasi Bajona. El segon (Bastons, 2022), amb dos exalumnes i alhora exprofessors del Balma, ara jubilats i bons amics J.M. Alaña i F. Sanz) per commemorar els cent-setanta-cinc anys de l'institut Jaume Balma (Bastons, 2022).
- d) Tampoc he oblidat la projecció de la cultura i personalitats catalanes a l'exterior, i així, vaig fer una xerrada a la Casa de Catalunya a París (febrer 2017) sobre Prat de la Riba.
- e) Publico al setmanari *Hora Nova* de Figueres un article mensual de temàtica variada.

Fent balanç, tinc la consciència ben tranquil·la quant a la relació discència i docència. Després d'aquest final, he volgut girar full i valorar el que per a mi anar a impartir classe (a treballar dirien alguns), no era una càrrega ni un deure quotidià, sinó una alegria exultant: he pogut gaudir d'una professió apassionant, engrescadora. Per les meves mans han passat milers d'alumnes, alguns ara doctors i doctores, d'altres amb una professió rellevant i el gruix anònim ha seguit el seu camí, probablement amb valor positiu. Sempre he posat exemples comparatius de professions inicialment de càrrega negativa: un metge guareix malalts, un advocat resolt litigis, un notari signa testaments, un policia persegueix delinqüents... Nosaltres, els docents, hem tingut una matèria prima per modelar, educar, formar, tasca altrament meravellosa i apassionant. Vull fer una crida d'agraïment als alumnes tot reconeixent que aquest col·lectiu també ens educa, ens ensenya, ens examina diàriament (com anem vestits, pentinats, el nostre tarannà del dia), quan nosaltres ho fem només per exercicis setmanals, quizenals o exàmens mensuals. I també un record afectuós, *in vita, in morte* vers als companys i companyes dels cinc instituts (Infanta Isabel d'Aragó, Puig Castellar, Alexandre Satorras, Icària, Jaume Balma) que han fet camí amb mi i han compartit la sublim tasca de la docència, sense oblidar l'institut Ramon Muntaner de Figueres, on vaig «aprendre per créixer i créixer per aprendre» i s'anava covant el pas de la discència a la docència, la transformació progressiva de discent a docent.

Per acabar, faig i faré docència, ja despullada, a l'aula «sin muros» (societat, amistats, família, premsa, tertúlies), tenint en compte sempre l'encertada frase d'un il·lustre polític català actual: «Quan em jubili de la jubilació...». Concloc ja aquest recorregut vital i acadèmic, sempre de caire humà, humanístic, docent i pedagògic amb tres apartats.

- a) *Llibres de text*: Avui que sembla que s'arraconen els llibres de text o manuals, en ser substituïts per les noves tecnologies, vull fer esment, amb certes reserves per no contradir un dels principis de la Institución Libre de Enseñanza (no emprar llibres de text), dels que he usat amb aprofitament pedagògic i didàctic al llarg dels meus anys de discència i docència: editorial Teide de José García López, Carmen Pleyán, (els del meu Batxillerat). Editorial Anaya de Fernando Lázaro Carreter; els de la Librería General de Zaragoza de J. M. Bleca i els de l'editorial Vicens Vives de Joaquín Saura i Juan Alcina i els meus propis elaborats amb el Dr. Fernando Huerta, professor de la Universitat Autònoma de Barcelona (publicats per SGEL i després per PPU) per a primer, segon i tercer de BUP (en aquest, s'afegí el company d'institut Daniel Ferre de l'institut Puig Castellar de Santa Coloma de Gramenet).
- b) *Petit anecdotari per ordre cronològic*: Al llarg de la meua vida, i sobretot en 45 anys de docència, he viscut algunes anècdotes, algunes arriben a categoria de les quals dono, tot seguit, un petit tast.

Figueres (Dos dels anys cinquanta)

- En homenatge al meu pare, vull recordar una anècdota que provocà el riure de tota la classe. Ell era empedreït fumador i el professorat podia fumar a l'aula. Neguitós de fer una cigarreta, va proposar a un voluntari que, amb permís seu anés a comprar «Caldo de gallina» un tipus de tabac del anys cinquanta. L'alumne, en llocs d'anar a l'estanc, s'adreçà a la polleria i li portà un pit de gallina per fer caldo de gallina.
- De quan jo era adolescent. Van trucar a la porta de casa el carter per dur un telegrama –avui les noves generacions ja no saben què era– i el repartidor, en comptes de preguntar si era casa el Sr. Bastons, va dir: «¿Es casa del Señor Palos?».

Institut Infanta Isabel d'Aragó (Quatre dels anys seixanta)

- Amb el BOE del meu nomenament sota el braç, em vaig presentar al centre i em va atendre una senyora gran, canosa, vestida de dol, senzilla (fins al punt que em vaig pensar que era una zeladora o conserge) i li dic: «vull parlar amb la Directora» i la seva resposta immediata «Soc jo, i tu qui ets?». I en dir-li Carles Bastons va exclamar «el fill de Joan Bastons Plana, íntim amic del meu marit Alexandre Satorras, catedràtic de Filosofia, recentment traspasat! Des d'ara compto amb tu com a col·laborador».
- La segona fou una declaració d'amor d'una alumna de Nocturn, gairebé de la mateixa edat que jo. Em va dir que volia parlar amb mi. OK, i tot seguit em preguntà què opinava d'ella, li vaig dir que era una alumna normal. Insistí i volia saber què opinava jo d'ella com a noia, com a jove. La meua resposta fou neutre, tot afegint que allò era més qüestió del cor que no pas del cap. «Has encertat: m'agradaria sortir amb tu i ara aquí que em donessis un petó». Em vaig negar rotundament.

- El darrer dia del primer trimestre del curs 1983-84 va entrar tot esverat un professor a la Sala de Professors, tot dient que havien assassinat l'almirall Carrero Blanco a Madrid. Ho teníem tot programat (actuacions musicals, festival, dinar de germanor) i preparat per celebrar el Nadal i la directora Sra. Ferrer va decidir tancar portes, no fer soroll, i malgrat tenir una caserna de la Policia Nacional davant, es va realitzar el programa previst fil per randa, dinar inclòs i celebrar el Nadal 1973.
- De caire tràgic, totalment elevada a categoria dramàtica. Tornant d'un viatge a Itàlia amb alumnes, el darrer dia amb parada a la població francesa de Sisteron, en baixar de l'autobús, un cotxe va atropellar mortalment una alumna. L'institut volia fer capella ardent al centre, però, com era Setmana Santa, el Governador Civil va denegar el permís, tot replant que els dies sants els centres oficials havien de romandre tancats.

Institut Puig Castellar de Sta. Coloma de Gramenet (anys setanta: 1974-77)

Era un mes de juny quan una mare, de mitjana edat, vestida ja d'estiu, que duia davantal blanc, demanà per mi. L'atenc i començà la breu conversa següent:

- Usted es el profesor de Lengua Castellana de mi hijo X.X.X. que ha suspendido la asignatura de Lengua Castellana, ¿Verdad?

-Correcto. Para servirla. Usted dirá.

-Mire, haciendo un gesto de poner su mano en un bolsillo del delantal, si le ofrezco 100 ptas. ¿me lo aprobaría? Y así no tendría que estudiar para el examen de septiembre.

Vaig tallar en sec la conversa tot dient-li en castellà i molt educadament que marxés, que els professors mai entràvem en aquest joc...Va donar mitja volta i marxà capcota.

Tribunal oposicions: a Canàries (anys setanta)

Era l'estiu de l'any 1978. A banda de rebre moltes targetes de recomanacions (cabildo, ajuntaments, professors de les universitats illenques) vaig poder constatar el nivell molt baix i només dues afirmacions, si més no, sorprenents de dos opositors diferents. 1. La Celestina tenia un night club i per matar-la varen haver d'avisar a la policia. 2. I en un tribunal que havia un membre gallec i un altre català, l'opositora va triar el tema Rosalia i Verdaguer i d'aquest va manifestar que havia escrit més de dues-centes novel·les.

Institut Alexandre Satorras de Mataró (anys vuitanta: 1979-1982)

Com a director vaig fer quadrar un conserge. No recordo ara el motiu de l'incident però si potser ara reconec el meu abús d'autoritat.

Institut Icària (any 1983: inici de curs)

Com s'estrenava l'edifici, recordo que em va tocar pujar amb la resta de l'equip directiu (jo n'era el secretari) al primer pis pupitres i cadires, tasca que vaig fer molt a gust, ajudant al personal d'administració i serveis.

Institut Jaume Balmes pràctiques del CAP (segle XXI):

Havia suspès una alumna en pràctiques el CAP per la seva memòria fluixa, amb faltes, per una classe pràctica molt deficient i no haver assolit les hores de permanència al centre. Encara constava el meu telèfon al llisti de telèfon em va trucar el 22 de juny per saber els motius del seu no apte. Li vaig expressar els motius i la seva resposta immediata: «Saps que si vull et puc denunciar». Vaig quedar bocabadat i hipnotitzat i tot quequejant li vaig preguntar el motiu. Resposta immediata. «A l'ascensor em vas fer propostes deshonestes» que jo vaig desmentir immediatament. L'assumpte no va anar a més i, consultat amb advocats, coincidiren que fou una bravata, un exabrupte fora de lloc, sense cap mena de fonaments.

Alguns dels meus mestres, referents, col·legues amics (ordre alfabètic, no cronològic)

Em plau deixar constància en aquesta mena de crònica, de passeig pedagògic, o com es vulgui dir, el nom d'alguns dels meus referents del món de la docència, en uns casos autèntics mestres, en altres companys i companyes de professió que m'han orientat, m'han ajudat i, en altres han esdevingut amics. Són munió¹ però m'ha semblat que posant nom i cognom a una selecció honoro i enalteixo tot un col·lectiu –en actiu o jubilats o dissortadament ja traspassats– que han viscut i experimentat amb tristor, com hom deia en el resum, una progressiva davallada accentuada aquests darrers cursos, post jubilació nostra (avançament del curs escolar, preocupació per la manca de comprensió lectora, dificultats per expressar-se oralment, abandonament escolar, manca de capacitat de síntesi, dèficit en matemàtiques i anglès, reculada generalitzada del català, incertesa i indefinició de les futures PAU, etc.). A molts d'ells he dedicat algunes pàgines en articles que esmento també a posta.

Badia i Margarit, Antoni Maria (Barcelona, 1920-2014). Fou Catedràtic de Gramàtica Històrica, primer de Llengua Castellana i després de Llengua Catalana de la UB on fou també Rector. Impulsor i primer president de l'AILLC. Estiuejava en un petit poblet –Sant Privat de Bas– de la Garrotxa i jo, des de la meva residència estiuenca de Sant Feliu de Pallerols, poble també garrotxí, li feia visites, com a estudiant de Filologia i fou ell que m'orientà per triar títol de la meva tesina i em suggerí idees i exercicis quan jo redactava els primers manuals de Llengua Castellana per a BUP. Recordo que se n'alegrà moltíssim de la meva troballa a Salamanca d'un corpus epistolar de personalitats catalanes a Unamuno i del meu *cum laude* de la Tesi Doctoral. Vam aconseguir una bonica relació mestre-deixeble. Vegeu:

- «Presentació del Dr. Antoni M. Badia i Margarit com a Pregoner de la Festa Major de Sant Feliu de Pallerols». 27-V-1996. *Altaveu, butlletí d'informació municipal de Sant Feliu de Pallerols*, núm. 16, abril-juny 1996.

(1) I encara més si repasso tots els col·legues que he anat coneixent i tractant en els diferents tribunals (com a corrector a les PAU, com a president de tribunal d'oposicions); com a coordinador del CAP de Castellà, com a membre del grup *Cervantes Amici*; companys i companyes que han col·laborat en l'elaboració de material didàctic i de llibres, en la presentació de llibres i xerrades, col·legues de claustre, etc. A tots i a totes moltes gràcies des de l'afecte i reconeixement, sense cap mena d'excepció

- «Sobre la llengua catalana com a disciplina científica i com a mitjà de comunicació a la Universitat». *Estudis de llengua i literatura catalanes/xv. Miscel·lània Antoni M. Badia i Margarit*, VII. Barcelona, Publicacions Abadia de Montserrat, 1987, p. 215-226.
- Bastons, C. (2014). «Mirada agraïda al Dr. Antoni M. Badia i Margarit». *Diari de Girona*, 23-XI-2014, p. 52.
- «Commemoracions de l'any 2020 (I) Antoni Maria Badia i Margarit (Barcelona 1920-2014)». *Hora Nova*, 4-II-2020, p. 25.
- «Al Dr. Antoni Maria Badia i Margarit». *La Comarca d'Olot*, 1-X-2020, p. 18.

Bajona Oliveras, Ignasi (Manresa, 1927-2018). Fou Catedràtic de Llengua Espanyola i director de l'institut Lluís de Peguera de Manresa. Després Inspector d'Educació. El vaig conèixer a les reunions de directors, a inicis dels anys vuitanta. Des d'aleshores, la nostra relació personal i professional fou *in crescendo* fins esdevenir una amistat sincera, noble, lleial. Per part seva, sempre l'interès d'ajudar, demanar col·laboració. Només esmento dues iniciatives seves. Recuperar els curs d'estiu de Cultura Romànica de Puigcerdà i la proposta explicitada el dia de la seva jubilació (any 1992) de crear unes trobades literàries periòdiques i itinerants pel territori català amb un grup de col·legues (una cinquantena) batejat no fa gaire amb el nom «Cervantes Amici», trobades que continuem fent i ja en són noranta-dues. Vegeu:

- Bastons, C. i Espeita, T. (2019) *Memoria de una amistad. Homenaje al profesor Ignasi Bajona i Oliveras (Manresa 1917-2018)*. Barcelona, Base/Flor.

Bastons Plana, Joan (Sant Feliu de Pallerols-La Garrotxa, 1895-1969). Fou Catedràtic de Filosofia, depurat per Franco. Gran pare, gran persona, gran professor, gran humanista. Des de petit, m'inculcà els valor dels valors, amb el seu tarannà, obert, democràtic, respectuós i la seva docència, impartida amb saviesa, entusiasme i passió, sempre molt pedagògica, encoratjadora i enriquidora humanament, Vegeu:

- «50è aniversari del traspàs del professor Joan Bastons Plana». *Hora Nova*, 1-X-2019, núm. 2.527, p. 24.
- «Cinquantè aniversari del traspàs del professor Joan Bastons Plana». *Setmanari de l'Alt Empordà*, 15-X-19, p. 27.
- «En record del professor Joan Bastons Plana». *La Comarca d'Olot*, núm. 2005, 17-X-19, p. 72.
- «En record de Joan Bastons i Plana (Sant Feliu de Pallerols 1895-1969), professor d'institut». *L'Hostolenc*, núm. 49, juny-desembre 2019, p. 44.

Beltrán Papió, Vicenç (Traiguera-El Baix Mestrat, 1948). Docent de llarg recorregut a l'ensenyament secundari i universitari. Fou Agregat i Catedràtic d'institut, Inspector d'Educació, Catedràtic de la Universitat de Barcelona i de la universitat italiana *La Sapienza* de Roma. La nostra amistat ve de lluny, però s'accentuà arran dels Cursos de Cultura Romànica de Puigcerdà (anys 1995 i 1996) i de les trobades de professors de Llengua i Literatura, essent ell un dels assistents a la jubilació de l'amic Ignasi Bajona (any 1992).

Blecuá Perdices, Luis Alberto (Saragossa, 1941-Barcelona, 2020). Fou Catedràtic de Literatura Espanyola de la Universitat Autònoma de Barcelona. Primer Catedràtic i Cap de Departament de «Lengua Española y Literatura» de l'institut Infanta Isabel d'Aragón de Barcelona, on vaig coincidir a les darreries dels anys seixanta i principis del setanta. Persona de tracte molt amable i senzill, fou un excel·lent company de claustre i un bon amic

que em va ajudar molt i molt a la preparació de les oposicions a càtedra. Vull recordar la cèlebre tertúlia de la cafeteria Oxford on hi anàvem professors d'institut i d'universitat a fer petar la xerrada i comentar notícies de tota mena. Una autèntica tertúlia d'intel·lectuals no solament literària, sempre enriquidora i molt profitosa.

Blecua Teijeiro, José Manuel (Alcolea de Cinca-Saragossa, 1913-Barcelona, 2003). Fou catedràtic de «Literatura Española» a la Universitat de Barcelona. M'impertí classe a segon curs de Comuns i a quart d'especialitat, especialista en el Segle d'Or ens va saber transmetre, amb ciència i passió, tota la riquesa humanística i literària dels segles XVI i XVII i, a més, des del punt de vista metodològic ens encarregava uns treballs monogràfics que se'ls llegia i corregia molt curosament. Sempre ens recomanava fer oposicions a instituts el més aviat possible per estabilitzar la nostra situació laboral i professional i estava predisposat a suggerir-nos idees, bibliografia i, fins i tot, revisar els temes d'oposicions que anàvem preparant. Vegeu:

- «Entrevista amb el Dr. José Manuel Blecua Teijeiro». *Cathedra. Butlletí de l'Associació de Catedràtics d'Ensenyament Secundari de Catalunya*, núm. 2, octubre 1995, p. 4-5. (En col·laboració amb el Dr. Joan Estruch i Tobella).
- «En recuerdo de Blecua. Cartas al Director». *La Vanguardia*, 15-III-03, p. 34
- «A la memoria de José Manuel Blecua. Opinión del lector». *El País*, 18-III-03.
- «A la memoria de José Manuel Blecua». *Cátedra Nova*, núm.17, juny 2003, p. 11.
- Bastons, C. (2004) «Acte acadèmic en record del professor José Manuel Blecua». *Estudis Romànics*, núm. 26, p. 429-430.

Busquets Grabulosa, Lluís (Olot, 1947). Professor, escriptor i periodista i, sobretot, molt bon amic amb un currículum impressionant com a docent i com a investigador (temes teològics, polítics, literaris) ultra conrear la poesia i la narrativa. Amb ell he compartit trobades bilaterals i col·lectives, tertúlies així com l'elaboració de dos llibres que cercaven el diàleg entre Catalunya i Espanya (Bastons-Busquets, 2002 i 2003). Ha esdevingut un gran amic personal amb qui comparteixo moltes inquietuds intel·lectuals i professionals, els sentiments gironins (ell seus garrotxins, els meus empordanesos).

Comas Pujol, Antoni (Mataró, 1931-Barcelona, 1981). Catedràtic de Literatura Catalana de la UB. Fou professor meu a Llengua Castellana a primer de comuns i Literatura Catalana a l'especialitat. Em dirigí la tesi de llicenciatura (la tesina) *Santiago Rusiñol creador de un personaje: el senyor Esteve*, redactada encara en castellà (any 1967) i fou el primer a oferir-me la possibilitat de començar a publicar quelcom. Fou la meua col·laboració a la revista *Miscellanea Barcinonensia*, fou el meu debut com a autor d'articles i llibres. Vull destacar, a més, la seva predisposició a ajudar, la seva bonhomia, el seu tarannà obert, la seva senzillesa de tracte....Vegeu:

- «Al mestre Antoni Comas». *Crónica de Mataró*, 31-III-1981.

Compte Freixanet, Albert (Castelló d'Empúries, 1919-Figueres, 2014). Catedràtic de Geografia i Història de l'institut Ramon Muntaner durant més de 30 anys i director (1958-1961), previ pas pels instituts de Lleida i Cartagena. A banda que emprà una metodologia i recursos didàctics (recensions de llibres, projecció de diapositives, sortides culturals per veure monuments, esglésies, paisatge) no habituals en aquella època, fou també autor de llibres de text. Em puc donar de tot plegat fe amb agraïment perquè el vaig tenir com

a professor de l'assignatura d'Història de l'Art a 6è de Batxillerat i en la matèria monogràfica de «Fuentes de Energía» a Preuniversitari. Docent que va saber combinar teoria i pràctica; l'aula *intramuros* i *extramuros*. En definitiva, fou el primer professor que ens va proposar fer ressenyes de llibres i projectar diapositives. Vegeu:

- Bastons, C., «Mirada complaent als 175 anys de l'institut 'Ramon Muntaner' de Figueres». *Temps d'Educació*, núm. 50, 2016, p.207-226.

Ferrer i Sensat, M. Àngels dels («Angeleta» Ferrer) (Barcelona, 1904-1992). Catedràtica de Ciències Naturals. La meua «mare acadèmica-docent». Vaig aprendre moltíssim els cinc anys del meu pas per l'institut Infanta. Fèiem ella i jo, en horari extraescolar, català malgrat tenir davant una caserna de la Policia Nacional que encara hi és; organitzava uns viatges de fi d'estudis impecables amb tots els detalls (fins i tot convidava a tots a un berenar), elaborava uns carnets de ruta completíssims i, fins i tot, també sortides només del professorat. Recordo les anades a La Garrotxa, Conca, Albarracín. Vegeu:

- Bastons, C. (1992), «Necrològica: M. dels Àngels Ferrer i Sensat». *La Vanguardia*, 3-XII, p. 28.
- «Breu evocació de Maria dels Àngels Ferrer i Sensat». *Nou Diari*, 4-XII-1992, p. 5.
- «En record i agraïment a Maria dels Àngels Ferrer i Sensat». *Crònica de Mataró*, 5-XII-1992, p. 12.
- «Breu semblança d'Angeleta Ferrer». *Serra d'Or*, núm. 399, març 1993, p. 27.
- «L'Angeleta Ferrer». *Cathedra*, núm. 9, octubre 1998, p. 19.
- Bastons, C. (2018), «El deixant institucionista: Isabel Vilà i Pujol M. dels Àngels Ferrer Sensat: dues dones pedagogues renovadores», a *Giner i la Institución Libre de Enseñanza des de Catalunya. Cent anys després de la mort de Francisco Giner de los Ríos*. Barcelona, Edicions de la Universitat de Barcelona, p. 127-150.
- Bastons, C. (2019). «M. dels Àngels Ferrer i Sensat (1904-1992), una vida dedicada a l'educació». *Temps d'Educació*, núm. 56, p. 237-255.

Guardiola Rovira, Ramón (Figueres, 1920-1991). Mestre de l'Escola Preparatòria de Figueres dels anys cinquanta. Després alcalde de la ciutat. Fou qui em preparà pel temut examen d'Ingrés. Emprava una metodologia molt propera a la de la ILE: ús reduït del manual, passejades i sortides al camp, no fer ús de la lliçó magistral. Li dec els fonaments de la meua formació com a persona. Vegeu:

- Taula Rodona «Homenatge a Ramon Guardiola, exalcalde de Figueres». Figueres, 21-II-1992. Convidat alhora per l'Ajuntament de Figueres i l'IB. «Ramon Muntaner»
- *El Punt* del 23-II-92 i *Setmanari de l'Alt Empordà*, del 26-II-92.
- Bastons, C. (2021) «Aniversaris (i V) Ramon Guardiola i Rovira (Girona 20-III-1920-Figueres 2-7-1991). Mestre. Advocat. Periodista. Alcalde de Figueres (1960-1073)». *Hora Nova*, 6-VII-21, núm.2.619, p. 22.

Jiménez León, Marcelino (Sta. Coloma de Gramenet, 1971). Professor de Literatura Espanyola de la Universitat de Barcelona. A més, coordinador acadèmic de la «Sección de Literatura Española del Departamento de Filología Espanyola» i de la «Unidad de Estudios Biográficos» de la Facultat de Filologia i Comunicació de la UB. El vaig conèixer arran de coordinar un llibre sobre el fons bibliogràfic de Guillem Díaz-Plaja (2016) i des d'aleshores hem anant travant dia a dia una ferma amistat personal i professional fins al punt de fer

trobades bilaterals i, sobretot, fer constar que de molt bon grat assisteix i participa amb propostes interessants a les trobades periòdiques de *Cervantes Amici*. A ell li dec el suggeriment que jo hagi escrit aquest article, embrió de les meves memòries que ell m'esperona i apressa a redactar-les.

Pleyán Cerdà, Carmina (Lleida, 1917-Barcelona, 2004). Catedràtica de «Lengua Española y Literatura» a l'institut Ramon Muntaner de Figueres i després a l'institut Montserrat de Barcelona. La vaig tenir a quart curs de batxillerat. Explicava amb metodologia avançada i engrescadora en el seu temps i, sobretot, vull destacar la seva modernitat en una Figueres franquista, per allà els anys cinquanta. Convidava a cafè als alumnes de Preu i jo li agraeixo, a més, que em va despertar l'afany per la lectura, l'entusiasme per les humanitats em va a desenvolupar l'esperit crític, i que, ja a Barcelona, oferís la biblioteca de casa seva per consultar llibres. Hi vaig anar diverses vegades, i sempre molt ben rebut. Vegeu:

- Bastons, C., «Mirada complaent als 175 anys de l'institut 'Ramon Muntaner' de Figueres», *Temps d'Educació*, núm. 50, 2016, p. 207-226.

Solá Camps, Josep M. (Girona, 2017-Barcelona, 2004). Catedràtic de «Lengua Española y Literatura» i inspector d'Educació. De procedència gironina, com el meu pare, des del moment de conèixer-nos, darreries dels anys seixanta, em va orientar i m'informà que hi havia una vacant de lletres a una filial de l'institut Joan d'Àustria, on vaig poder iniciar-me a la docència (curs 1967-68) impartint Història, Llatí, Castellà, Literatura. Seguia de prop la meua preparació d'oposicions i vàrem compartir moltes estones en ambdues cases parlant de troballes recíproques (ell sobre temes verdaguerians, jo desxifrant correspondència unamuniana localitzada a la Casa Museo Miguel de Unamuno a Salamanca...).

Valverde Pacheco, José María (Valencia de Alcántara-Càceres, 1926-Barcelona, 1996). Fou Catedràtic d'Estètica de la UB. Em va impartir «Historia de los Sistemas Filosóficos» a segon de carrera (curs 1963-64). Persona d'una gran finor humana i humanística, recordaré tota la vida del seu profund mestratge, que ens va fer resumir el món de les idees de Plató en unes quinze línies. Magnífic exercici que ens posava a prova la nostra capacitat de síntesi, avui molt valorada arreu. Dit de passada, quan jo vaig ser docent vaig descobrir una segona intencionalitat, secundària, si es vol, molta menys feina a l'hora de corregir exàmens. Amb tot, em va permetre elaborar i difondre un dels meus exercicis estrella que plantejava el darrer curs de batxillerat i al COU. Definir en tres mots (en català i castellà) «alcalde/essa» o, si hom ho prefereix, «rector/a», màxima autoritat municipal/màxima responsable universitària.

Velilla Barquero, Ricardo (Calamocha-Terol, 1935). Docent de llarg i brillant currículum. Primer catedràtic de «Lengua Española y Literatura» d'institut, successor en la càtedra a Alberto Blecua a l'institut Infanta Isabel d'Aragó i amb qui vaig coincidir els primers cursos de la dècada dels setanta i on forjarem sòlida amistat personal i professional, fins el punt que fou ell que em va proposar col·laborar en els cursos del CAP. Després exercí docència universitària a Sevilla i malgrat la distància, ha estat i és un dels millors companys de docència i amic sempre.

Verdú Solans, Joan M. (Corbins-Lleida, 1945). Ens coneixem des de l'època universitària i dia a dia s'ha anat forjant una sòlida amistat personal i professional. Un dels pocs docents que ha cobert tota la trajectòria de l'ensenyament no universitari. Primer mestre,

després Professor Agregat, Catedràtic d'institut i finalment Inspector d'Educació. Va col·laborar en els cursos i elaboració de material del CAP, li agraeixo que em va proposar fer una edició de l'episodi nacional *Gerona* de B. Pérez Galdós... Encara avui participem en trobades literàries professionals i familiars, conseqüència tot d'una amistat iniciada als anys d'estudiants universitaris, fa... seixanta anys.

Vilanou Torrano, Conrad (Barcelona, 1953). Catedràtic del Departament de Teoria i Història de l'Educació de la Universitat de Barcelona. Director de la revista *Temps d'Educació*. Ens vam conèixer personalment, fa ja temps (època del CAP de l'ICE de la UB), sovintejaren les trobades a propòsit dels col·loquis de la «Sociedad Literatura Española siglo XIX» i des d'aleshores sempre m'ha ofert les pàgines de *Temps d'Educació* per col·laborar-hi. Vam coincidir també en la presentació del llibre del professor Marcelino Jiménez (2016) i des d'aquell moment, de nou fent gala d'una predisposició exquisida, em va insistir a redactar articles per ser publicats a l'esmentada revista. El que teniu a les mans ja és el tercer. Sempre s'ha mostrat i es mostra molt i molt interessat per potenciar figures i temes del món docent i per historiar i actualitzar qüestions pedagògiques dels tres nivells educatius. Gràcies, bon amic Conrad Vilanou.

*Sant Feliu de Pallerols (La Garrotxa-Girona)-Barcelona, 18-X-2023
(54è aniversari del traspàs del meu pare Joan Bastons i Plana)*

Referències

- Bastons, C. (Coord.) (1989) *Cuestiones de didáctica de Lengua y Literatura Españolas*. Barcelona, Institut de Ciències de l'Educació-Promociones Publicaciones Universitarias.
- Bastons, C. (Coord.) (1994) *Nuevas cuestiones de Didáctica de Lengua y Literatura en tiempos de Reforma*. Barcelona, PPU.
- Bastons C.; Bisbe, Q.; Font, A.; Grau, À.; Huix, A. i Segalà, N. (Coords.) (1995) *Institut Jaume Balmes: cent cinquanta anys d'història (1845-1995)*. Barcelona, Alta Fulla.
- Bastons, C. i Estruch i Tobella, J. (1997) *Catalunya en la literatura castellana*. Barcelona, Generalitat de Catalunya.
- Bastons, C. (Coord.). (2001) *Guía práctica de la lengua castellana*. Barcelona, PPU.
- Bastons, C. i Busquets i Grabulosa, Ll. (2002) *Castilla en la literatura catalana*. Barcelona, Generalitat de Catalunya.
- Bastons, C. i Busquets, Ll. (2003) *Castilla y Catalunya frente a frente*. Barcelona, Ediciones B.
- Bastons, C. (Coord.), Bastons, M. i Royuela, F. (2008) *Material didáctico de lengua y literatura castellanas para el aula de Secundaria*. Barcelona, PPU.
- Bastons, C. i Bastons, M. (2015) *Gent que ha fet història. 115 personatges de les terres gironines*. Barcelona, Base.
- Bastons, C. (2016) «Mirada complaent als 175 anys de l'institut 'Ramon Muntaner' de Figueres». *Temps d'Educació*, núm. 50, p. 207-226.
- Bastons, C. i Bastons, M. (2019) *Dones de les terres gironines que han fet historia*. Barcelona, Base.
- Bastons, C. i Espeita, M. (2019) *Memoria de una amistad. Homenaje al profesor Ignasi Bajona Oliveras (Manresa, 1927-2018)*. Barcelona, Base/Flor.

- Bastons, C. (Coord.); Alañá, J.M. i Sanz, F. (2022) *Institut Jaume Balmes 175è aniversari (història, vivències, anècdotes)*. Barcelona, Base.
- Castillo, M. J., Jubany, A. i Trilla, M.R. (2009) *Una brasa viva. Cinquanta anys de l'institut de Mataró*. Mataró, Generalitat de Catalunya, IES Alexandre Satorras.
- Domènech, C.; Garcia i Ferrero, J., i Vilanou, C. (2021) «Francisca Palau Ribes (1910-1996) i Roser Pujades Duran (1932-1975); renovació pedagògica i testimoni cristià en femení». *Ars Brevis. Anuari de la càtedra Ramon Llull Blanquerna*, núm. 27, p. 54-92.
- Ferrerós, J. (2005) *Crònica interna del primer institut de l'Estat*. Figueres, Institut Ramon Muntaner/ Diputació de Girona.
- Ibars, A.; Gil, C.; Gallardo, P. i Torres, S. (Coord.) (2019) *Institut Puig Castellar, 50è aniversari 1968-2018*. Ajuntament de Sta. Coloma de Gramenet.
- Jiménez, M. (2016) *El Fondo Guillermo Díaz-Plaja: perspectivas de un legado*. Barcelona, Octaedro.
- Varela, J. (2022) «Un passeig pedagògic». *Temps d'Educació*, núm. 62, p. 225-239.

Vital, academic and professional journey of an Empordà teacher of persevering vocation

Abstract: This article was conceived by the author as a vital, academic and professional journey. He gives us, based on his personal experience, an overview of the educational changes experienced from the Franco regime to the present day, through three major changes in the curriculum, which has resulted in a gradual reduction in content. Apart from his vocation as a persevering, tireless teacher, he contributes to the development of teaching material. He is also in charge of the Spanish teacher training courses (CAP) of the Institute of Education Sciences of the University of Barcelona. He is always eager to build bridges, through commitment and responsibility, with the state administration, the Spanish intellectuals, his land of Girona, the Catalan culture and its projection in Asia.

Keywords: Figueres, high school teaching, academic teaching, language and literature didactics, publications, congresses

Recorrido vital, académico y profesional de un docente ampurdanés de vocación incombustible

Resumen: En este artículo que el autor concibe como un recorrido vital, académico y profesional, nos da, desde su experiencia personal, una visión de los cambios educativos vividos desde el franquismo hasta nuestros días, siempre en línea descendente. Licenciado en Filología Románica, catedrático de Lengua Española y Literatura, Doctor en Filología Catalana, con cuarenta y cinco años de docencia ininterrumpida en cinco institutos catalanes, aporta también, al margen de una vocación docente incombustible, la elaboración de material didáctico y su responsabilidad en los cursos de Castellano del CAP del Instituto de Ciencias de la Educación de la Universidad de Barcelona y la voluntad de establecer puentes, desde el compromiso y la responsabilidad, con la Administración, intelectuales castellanos, su tierra gerundense, cultura catalana y su proyección en Asia.

Palabras clave: Figueres, institutos, docencia, actividad académica, didáctica de la lengua y literatura, publicaciones, congresos

Le parcours de vie, académique et professionnel d'un enseignant de l'Empordà avec une vocation inépuisable

Résumé: Dans cet article, que l'auteur conçoit comme un parcours de vie, académique et professionnel, il nous donne, à partir de son expérience personnelle, une vision des changements éducatifs vécus depuis le régime franquiste jusqu'aujourd'hui, changements toujours en ligne descendante. Licencié en Philologie romane, agrégé de Langue et littérature espagnoles, docteur en Philologie catalane, avec 45 ans d'enseignement ininterrompu dans cinq lycées catalans, il contribue également, outre sa vocation pédagogique infatigable, à l'élaboration du matériel didactique et à la responsabilité dans les cours de formation (d'aptitude pédagogique, CAP) pour professeurs d'espagnol de l'Institut des sciences de l'éducation de l'Université de Barcelone. Et il a la volonté aussi d'établir des ponts, à partir de l'engagement et de la responsabilité, avec l'Administration, les intellectuels castillans, sa terre de Gérone, la culture catalane et sa projection en Asie.

Mots-clés: Figueres, lycées, enseignement, activité académique, didactique de la langue et littérature, publications, congrès